KIRKKOHALLITUS
KYRKOSTYRELSEN

Lausunto

19.10.2026

Asia nro: DKIR/643/00.05.00/2026

Viite: Sosiaali- ja terveysvaliokunnan kirjallinen asiantuntijalausuntopyyntö HE 109/2026

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Pidän tärkeänä esityksen tavoitteita vahvistaa maahan muuttaneiden kielitaitoa, työllistymistä ja osallisuutta. Lausuntokierroksen jälkeen esitykseen tehdyt täsmennykset ovat osin oikeansuuntaisia. Keskeinen perusratkaisu on kuitenkin säilynyt: Suomessa alle kolme vuotta asuneelle, työssäoloehdon täyttämättömälle työttömälle työnhakijalle maksettaisiin yleistukea alempaa kotoutumistukea, ellei hän esimerkiksi osoita B1.1-tason kielitaitoa vähintään kahdella kielen osa-alueella tai kuulu muihin laissa säädettyihin poikkeuksiin.

Pidän myönteisenä, että jatkovalmistelussa mahdollisuuksia päästä tavanomaisen yleistuen piiriin on laajennettu. Suomen, ruotsin tai saamen kielellä suoritetut tietyt tutkinnot ja oppimäärät otettaisiin huomioon. Lisäksi vammaisuuden tai muun vastaavan syyn vuoksi kielitaitoaan osoittamaan kykenemättömille säädetään poikkeus. Myönteistä on myös keskitason YKI-tutkinnon tai sen osakokeen maksuttomuus esityksessä määritellyissä tilanteissa.

Oikeansuuntainen on myös työvoimaviranomaiselle säädettävä velvollisuus huolehtia siitä, että kotoutumistuen kohderyhmään kuuluva työnhakija pääsee palvelutarvettaan vastaavaan palveluun viimeistään, kun työnhaku on ollut voimassa yhteensä kuusi kuukautta.

Perusturvan eriytymiseen liittyvät ongelmat eivät kuitenkaan uudessa esityksessä ole poistuneet. Ongelmallista edelleen on, että sosiaaliturvan taso eriytyy Suomessa asumisen keston ja kielitaidon perusteella tilanteessa, jossa henkilö on taloudellisen tuen tarpeessa. Suomi on saanut toistuvasti kansainvälisiltä ihmisoikeuksien valvontaelimiltä huomautuksia perusturvan riittämättömästä tasosta. Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitea on arvioinut Suomen vähimmäismääräisten sosiaaliturvaetuuksien tasoa sekä vuosina 2015 että 2017 antamissaan ratkaisuissa ja todennut Suomen rikkovan uudistetun Euroopan sosiaalisen peruskirjan sosiaaliturvaa koskevaa 12 artiklan 1 kohtaa. Viimeisimmässä ratkaisussa komitea katsoi muun muassa peruspäivärahan tason ilmeisen riittämättömäksi. Euroopan neuvoston ministerikomitea antoi ratkaisun takia Suomelle suosituksen vuonna 2023.

SUOMEN EV.LUT. KIRKKO
EV.LUTH. KYRKAN I FINLAND

Tätä taustaa vasten pidän erityisen ongelmallisena uuden etuuden rakentamista tasolle, joka on tavanomaista yleistukea alempi. Lainsäädännössä on varmistettava, ettei kotoutumistuen taso vaaranna perustuslain 19 §:ssä ja Suomea sitovissa kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa turvattua oikeutta riittävään sosiaaliturvaan ja ihmisarvoisen elämän edellytyksiin.

Kotoutumisen kannustimet tulisi ensisijaisesti rakentaa toimivien palvelujen, kielikoulutuksen ja työllistymismahdollisuuksien varaan, ei perusturvan alentamisen varaan. Riittävän toimeentulon turvaaminen tukee myös ihmisen mahdollisuuksia osallistua koulutukseen, hakeutua työhön ja rakentaa osallisuutta uudessa yhteiskunnassa.

Esityksessä työvoimaviranomaiselle asetetaan velvollisuus järjestää tai osoittaa henkilölle hänen palvelutarvettaan vastaava palvelu viimeistään kuuden kuukauden kuluessa. Tämä on tärkeä parannus, mutta se ei täysin ratkaise yksilön vastuun ja yhteiskunnan vastuun välistä epäsuhtaa. Palvelujärjestelmän puutteista tai viiveistä aiheutuvaa riskiä ei tule siirtää yksilön toimeentulon kannettavaksi. Henkilöltä voidaan kohtuudella edellyttää aktiivista osallistumista kotoutumiseen vain, jos hänellä on tosiasiallinen mahdollisuus päästä tarkoituksenmukaisiin palveluihin. Erityisesti tulisi varmistaa, ettei henkilö joudu pitkäaikaisesti alemman perusturvan varaan tilanteessa, jossa vaaditun kielitaidon saavuttaminen viivästyy hänestä riippumattomista syistä, esimerkiksi sopivan kieli- tai kotoutumiskoulutuksen puuttumisen vuoksi.

Kielen oppimisen ja työmarkkinoille pääsyn edellytykset vaihtelevat huomattavasti. Esitykseen sisältyvä vammaisuutta tai muuta vastaavaa syytä koskeva poikkeus on siksi tärkeä. Pidän välttämättömänä, että sääntelyssä ja sen toimeenpanossa otetaan riittävästi huomioon ihmiset, joiden mahdollisuudet saavuttaa vaadittu kielitaito tai päästä työmarkkinoille ovat sairauden, vamman, oppimisvaikeuksien tai muun elämäntilanteen vuoksi muita heikommat.

Erityistä huomiota tulee kiinnittää myös lapsiperheisiin. Vanhemman etuuden alentuminen vaikuttaa koko kotitalouden toimeentuloon. Lapsen riittävä toimeentulo ja hyvinvoinnin edellytykset eivät saa käytännössä muodostua riippuvaisiksi vanhemman kielitaidosta tai Suomessa asumisen kestosta.

Pidän tärkeänä, että kotoutumispolitiikan lähtökohtana on vastavuoroisuus. Yhteiskunta voi odottaa ihmiseltä aktiivista osallistumista kielikoulutukseen, työnhakuun ja muuhun kotoutumista edistävään toimintaan. Samalla yhteiskunnan vastuulla on turvata tosiasialliset mahdollisuudet koulutukseen, palveluihin, työhön ja osallisuuteen.

Kielitaito, työllistyminen ja yhteiskunnallinen osallisuus ovat keskeisiä kotoutumisen tavoitteita. Niitä tulee edistää ennen kaikkea poistamalla työllistymisen ja osallistumisen esteitä sekä tarjoamalla riittävät palvelut. Taloudellisen niukkuuden lisääminen ei itsessään poista näitä esteitä.

Mielestäni lausuntokierroksen jälkeen tehdyt myönteiset täsmennykset eivät poista esityksen keskeistä ongelmaa: riskiä siitä, että alempi perusturvan taso kohdistuu juuri niihin ihmisiin, joiden mahdollisuudet päästä työmarkkinoille tai saavuttaa vaadittu kielitaito ovat

heikoimmat. Palvelujärjestelmän puutteiden ja viiveiden seurauksia ei tule siirtää yksilön toimeentulon kannettaviksi.

Ulla Siirto
diakoni, VTT
asiantuntija, maahanmuutto, yhdenvertaisuus, yhteiskuntarauha
p. 0406881440, ulla.siirto@evl.fi
Kirkkohallitus
Eteläranta 8
00130 Helsinki